

Προτεινόμενα Θέματα

Αρχαία ελληνικά – Γ' Λυκείου

2024

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Αριστοτέλους, Μετά τὰ φυσικά, Α 2, 98b12-28

Διὰ γὰρ τὸ θαυμάζειν οἱ ἄνθρωποι καὶ νῦν καὶ τὸ πρῶτον ἤρξαντο φιλοσοφεῖν, ἐξ ἀρχῆς μὲν τὰ πρόχειρα τῶν ἀτόπων θαυμάσαντες, εἶτα κατὰ μικρὸν οὕτω προϊόντες καὶ περὶ τῶν μειζόνων διαπορήσαντες, οἷον περὶ τε τῶν τῆς σελήνης παθημάτων καὶ τῶν περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὰ ἄστρα καὶ περὶ τῆς τοῦ παντός γενέσεως. Ὁ δ' ἀπορῶν καὶ θαυμάζων οἶεται ἀγνοεῖν (διὸ καὶ ὁ φιλόμυθος φιλόσοφος πῶς ἐστίν· ὁ γὰρ μῦθος σύγκειται ἐκ θαυμασίων)· ὥστ' εἴπερ διὰ τὸ φεύγειν τὴν ἀγνοίαν ἐφιλοσόφησαν, φανερόν ὅτι διὰ τὸ εἰδέναι τὸ ἐπίστασθαι ἐδίωκον καὶ οὐ χρήσεώς τινος ἔνεκεν. Μαρτυρεῖ δὲ αὐτὸ τὸ συμβεβηκός· σχεδὸν γὰρ πάντων ὑπαρχόντων τῶν ἀναγκαίων καὶ τῶν πρὸς ῥαστώνην καὶ διαγωγὴν ἢ τοιαύτη φρόνησις ἤρξατο ζητεῖσθαι. Δῆλον οὖν ὡς δι' οὐδεμίαν αὐτὴν ζητοῦμεν χρεῖαν ἐτέραν, ἀλλ' ὥσπερ ἄνθρωπος, φαμέν, ἐλεύθερος ὁ αὐτοῦ ἔνεκα καὶ μὴ ἄλλου ὄν, οὕτω καὶ αὐτὴν ὡς μόνην οὔσαν ἐλευθέραν τῶν ἐπιστημῶν· μόνη γὰρ αὕτη αὐτῆς ἔνεκὲν ἐστίν.

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Αριστοτέλης, Προτρεπτικός πρὸς Θεμισώνα, αποσπάσματα 8

Τὰ ὑποκείμενα πρὸς τὸν βίον ἡμῖν, οἷον τὸ σῶμα καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα, καθάπερ ὄργανά τινα ὑπόκειται, τούτων δ' ἐπικίνδυνός ἐστιν ἡ χρῆσις, καὶ πλέον θάτερον ἀπεργάζεται τοῖς μὴ δεόντως αὐτοῖς χρωμένοις. Δεῖ τοίνυν ὀρέγεσθαι τῆς ἐπιστήμης κτᾶσθαι τε αὐτὴν καὶ χρῆσθαι αὐτῇ προσηκόντως, δι' ἧς πάντα ταῦτα εὖ θησόμεθα. Φιλοσοφητέον ἄρα ἡμῖν, εἰ μέλλομεν ὀρθῶς πολιτεύσεσθαι καὶ τὸν ἑαυτῶν βίον διάξειν ὠφελίμως.

Α1.

α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το 1^ο αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Ο φιλοσοφικός στοχασμός των ανθρώπων εξ αρχής εκκινήθηκε λόγω της ανάγκης τους να απαντήσουν σε σύνθετα και περίπλοκα προβλήματα.
2. Η φιλοσοφία αποσκοπεί στην κάλυψη βασικών χρηστικών αναγκών.
3. Η φιλοσοφία βοηθά τον άνθρωπο να αποφύγει την άγνοια.

Μονάδες 6

β.

1. «...**θαυμάσαντες**»: ποιο νόημα του κειμένου αιτιολογεί η μετοχή; (μονάδες 2)
2. «...ὁ **γὰρ** μῦθος σύγκειται ἐκ θαυμασίων»: ποιο νόημα του κειμένου αιτιολογεί ο παρατακτικός αιτιολογικός σύνδεσμος γὰρ; (μονάδες 2)

Μονάδες 4

B1. Ο Αριστοτέλης στο απόσπασμα από το έργο «Μετά τὰ φυσικά» θέλει να αποδείξει ότι μονάχα η φιλοσοφία υπάρχει χάριν του εαυτού της, δεν υφίσταται δηλαδή για λόγους χρηστικούς και εξυπηρέτησης αναγκών. Η θέση αυτή έρχεται σε αντίφαση-ανακολουθία με την απόδειξη της

ΜΕΘΟΔΙΚΟ

πρακτικής διάστασης της φιλοσοφίας, όπως διαφαίνεται στο απόσπασμα «Προτρεπτικός πρὸς Θεμίωνα»;

Μονάδες 10

B2. Να βρείτε στο **1^ο αρχαίο διδαγμένο κείμενο** μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: **ανιστόρητος, κοιτίδα, εισιτήριο, οντολογία, ξέφρενος**

Μονάδες 10

B3. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση της **Στήλης Α** και δίπλα το γράμμα της **Στήλης Β** που ταιριάζει.

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
1. Ίδρυσε σχολή που θα διαφύλαττε και θα πρόβαλλε τις διδασκαλίες του Αριστοτέλη ο...	α. Θεόφραστος
	β. Σπεύσιππος
2. Η μήνυση κατά του Σωκράτη έγινε από το...	α. Μέλητο
	β. Λύκωνα
3. Είπε τη φράση «ἦθος ἀνθρώπω δαίμων» ο...	α. Δημόκριτος
	β. Ηράκλειτος
4. Αποτελεί μέθοδος των σοφιστών η...	α. διαλεκτική
	β. διάλεξη
5. Ο Αριστοτέλης έγραψε γι' αυτόν παιάνα.	α. Εὐδοξος
	β. Ερμίας

Μονάδες 10

B4.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο Φερνάντο Σαμπατέρ στο απόσπασμα διευκρινίζει τη σχέση επιστήμης και φιλοσοφίας.

Είναι γεγονός ότι στην αρχή επιστήμη και φιλοσοφία ήταν ενωμένες και μονάχα με το πέρασμα των αιώνων η φυσική, η χημεία, η αστρονομία ή η ψυχολογία απέκτησαν σιγά σιγά την ανεξαρτησία τους από την κοινή φιλοσοφική μήτρα. Σήμερα οι επιστήμες φιλοδοξούν να μας εξηγήσουν πώς είναι φτιαγμένος ο κόσμος γύρω μας και πώς λειτουργεί, ενώ η φιλοσοφία ενδιαφέρεται κυρίως για τη σημασία που έχει ο κόσμος για μας. Η επιστήμη, για οποιοδήποτε θέμα κι αν μιλήσει, υιοθετεί την απρόσωπη οπτική γωνία (ακόμα κι όταν ερευνά τον ίδιο τον άνθρωπο!), ενώ η φιλοσοφία έχει πάντοτε υπόψη της ότι η γνώση έχει αναγκαστικά ένα υποκείμενο: τον άνθρωπο- πρωταγωνιστή. Η επιστήμη επιδιώκει να γνωρίσει αυτό που υπάρχει κι αυτό που συμβαίνει. Η φιλοσοφία μελετά το πώς μας επηρεάζει αυτό που υπάρχει κι αυτό που γνωρίζουμε ότι συμβαίνει. Η επιστήμη πολλαπλασιάζει τις προοπτικές και τις περιοχές της γνώσης, που σημαίνει ότι τεμαχίζει και εξειδικεύει τη γνώση. Η φιλοσοφία πασχίζει να συσχετίσει το καθετί με όλα τα υπόλοιπα, προσπαθεί να συγκεντρώσει το σύνολο των γνώσεων σ' ένα κοινό θεωρητικό πλαίσιο, ικανό να υπερβεί την πολυμορφία αυτής της ενιαίας και αδιαίρετης περιπέτειας που είναι η σκέψη ή, μ' άλλα λόγια, η ανθρώπινη ύπαρξη. Η επιστήμη αποσυνθέτει τις εμφανείς μορφές του πραγματικού σε αόρατα θεωρητικά στοιχεία, με κυματικό ή σωματιδιακό χαρακτήρα, που μπορούν να εκφραστούν μαθηματικά σε στοιχεία αφηρημένα και απρόσιτα. Χωρίς να αγνοεί ή να περιφρονεί αυτή την ανάλυση, η φιλοσοφία διασώζει τη ζωτική για τον άνθρωπο εμφανή πραγματικότητα, μέσα στην οποία εκτυλίσσεται η περιπέτεια της ύπαρξής μας (π.χ. η επιστήμη μάς αποκαλύπτει ότι τα τραπέζια και τα δέντρα αποτελούνται από ηλεκτρόνια, νετρόνια κτλ., ενώ η φιλοσοφία, χωρίς να υποτιμά αυτή την αποκάλυψη, μας επαναφέρει σε μια ανθρώπινη πραγματικότητα ανάμεσα σε τραπέζια και δέντρα). Η επιστήμη αναζητεί γνώσεις και όχι απλές εικασίες. Η φιλοσοφία θέλει να μάθει τη σημασία που έχουν για

μας οι γνώσεις μας στο σύνολό τους, και μάλιστα αν είναι γνώσεις πραγματικές ή μεταμφιεσμένη άγνοια! Γιατί η φιλοσοφία συνηθίζει να προβληματίζεται για ζητήματα που οι επιστήμονες (και φυσικά και ο απλός κόσμος) θεωρούν δεδομένα ή προφανή

Φερνάντο Σαμπατέρ, *Οι ερωτήσεις της ζωής, μτφρ. Κ. Φιλίππιδης, εκδ. Αίολος, Αθήνα 2003, σ. 21*

Να παρουσιάσετε τις απόψεις του Φερνάντο Σαμπατέρ για τη σχέση φιλοσοφίας και επιστήμης. Ο Αριστοτέλης, σύμφωνα με όσα παραθέτει στο απόσπασμά του στο έργο «*Μετὰ τὰ φυσικά*», διαφωνεί ή συμφωνεί με τον Σαμπατέρ;

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφώντος Απομνημονεύματα 1.4.5-6

Στο συγκεκριμένο απόσπασμα ο Σωκράτης διαλέγεται με τον Αριστόδημο, που αμφισβητούσε τη λατρεία των θεών, για το ρόλο της θείας πρόνοιας στη ζωή των ανθρώπων.

οὐκοῦν δοκεῖ σοι ὁ ἐξ ἀρχῆς ποιῶν ἄνθρώπους ἐπ' ὠφελείᾳ προσθεῖναι αὐτοῖς δι' ὧν αἰσθάνονται ἕκαστα, ὀφθαλμοὺς μὲν ὥσθ' ὄραν τὰ ὄρατά, ὄτα δὲ ὥστ' ἀκούειν τὰ ἀκουστά; ὁσμῶν γε μὴν, εἰ μὴ ῥίνες προσετέθησαν, τί ἂν ἡμῖν ὄφελος ἦν; τίς δ' ἂν αἰσθησις ἦν γλυκέων καὶ δριμέων καὶ πάντων τῶν διὰ στόματος ἡδέων, εἰ μὴ γλῶττα τούτων γνώμων ἐνειργάσθη; πρὸς δὲ τούτοις οὐ δοκεῖ σοι καὶ τάδε προνοίας ἔργοις εἰκέναι, τὸ ἐπεὶ ἀσθενῆς μὲν ἐστὶν ἡ ὄψις, βλεφάροις αὐτὴν θυρῶσαι, ἅ, ὅταν μὲν αὐτῇ χρῆσθαι τι δέη, ἀναπετάννυται, ἐν δὲ τῷ ὕπνῳ συγκλείεται, ὡς δ' ἂν μὴδὲ ἄνεμοι βλάπτωσιν, ἡθμὸν βλεφαρίδας ἐμφῦσαι, ὀφρύσι τε ἀπογειῶσαι τὰ ὑπὲρ τῶν ὀμμάτων, ὡς μὴδ' ὁ ἐκ τῆς κεφαλῆς ἰδρὼς κακουργῆ· τὸ δὲ τὴν ἀκοὴν δέχεσθαι μὲν πάσας φωνάς, ἐμπίμπλασθαι δὲ μήποτε· καὶ τοὺς μὲν πρόσθεν ὀδόντας πᾶσι ζῴοις οἴους τέμνειν εἶναι, τοὺς δὲ γομφίους οἴους παρὰ τούτων δεξαμένους λεαίνειν· καὶ στόμα μὲν, δι' οὗ ὧν ἐπιθυμεῖ τὰ ζῶα εἰσπέμπεται, πλησίον ὀφθαλμῶν καὶ ῥινῶν καταθεῖναι· ἐπεὶ δὲ τὰ ἀποχωροῦντα δυσχερῆ, ἀποστρέψαι τοὺς τούτων ὄχετους [καὶ ἀπενεγκεῖν] ἢ δυνατὸν προσωτάτω ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων· ταῦτα οὕτω προνοητικῶς πεπραγμένα ἀπορεῖς πότερα τύχης ἢ γνώμης ἔργα ἐστίν; οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη, ἀλλ' οὕτω γε σκοπούμενῳ πάνυ εἰκοι ταῦτα σοφοῦ τινος δημιουργοῦ καὶ φιλοζῴου τεχνήμασι.

Λεξιλόγιο

δριμύς: πικρός

ἡθμός: διωλιστήριο, κόσκινο

ὀφρύσι τε ἀπογειῶσαι: τα φρύδια να προεξέχουν ως γείσο

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του αποσπάσματος: «οὐκοῦν δοκεῖ σοι βλεφαρίδας ἐμφῦσαι»

Μονάδες 20

Γ2. Πώς ο Σωκράτης αποδεικνύει στον Αριστόδημο την παρουσία της θεϊκής πρόνοιας στην ανθρώπινη ζωή;

Μονάδες 10

Γ3.

α. «ὀφθαλμοὺς μὲν ὥσθ' ὄραν τὰ ὄρατά, ὄτα δὲ ὥστ' ἀκούειν τὰ ἀκουστά; ὁσμῶν γε μὴν, εἰ μὴ ῥίνες προσετέθησαν, τί ἂν ἡμῖν ὄφελος ἦν; τίς δ' ἂν αἰσθησις ἦν γλυκέων καὶ δριμέων καὶ πάντων τῶν [...] ἡδέων, εἰ μὴ γλῶττα τούτων γνώμων

ΜΕΘΟΔΙΚΟ

ένειργάσθη;»: Στο παραπάνω χωρίο να εντοπίσετε τα ουσιαστικά της γ' κλίσεως και να τα μεταφέρετε στη δοτική πληθυντικού αριθμού.

- β.** Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις:
- προσθίναι:** το β' ενικό Προστακτικής στην άλλη φωνή
ἀκούειν: το απαρέμφατο Μέλλοντας στην ίδια φωνή
χρήσθαι: το γ' ενικό Ευκτικής Ενεστώτα
ἀπενεγκείν: το β' πληθυντικό Οριστικής Υπερσυντελικού στην ίδια φωνή
ἔστιν: το γ' ενικό Οριστικής Μέλλοντα

Μονάδες 10

Γ4.

- α.** Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω υπογραμμισμένων τύπων του κειμένου:
προσθίναι, ἡμῖν, ἔργοις, βλεφάροις, δέχεσθαι, γνώμης.
- β.** «πρὸς δὲ τούτοις οὐ δοκεῖ σοι καὶ τάδε προνοίας ἔργοις ἐουκέναι, τὸ ἐπεὶ ἀσθενὴς μὲν ἔστιν ἡ ὄψις, βλεφάροις αὐτὴν θυρῶσαι, ἅ, ὅταν μὲν αὐτῇ χρήσθαι τι δέη, ἀναπετάννυται»: να εντοπίσετε και να αναγνωρίσετε το είδος του υποθετικού λόγου 2) και να τον μετατρέψετε στην απλή σκέψη του λέγοντος.

Μονάδες 10

Υπολογισμός Μορίων Πανελλαδικών 2024

Χρησιμοποιήστε την Εφαρμογή για να **υπολογίσετε Μόρια** για κάθε Πανεπιστημιακό Τμήμα / Σχολή!

Υπολογίστε Μόρια, δείτε τα **Τμήματα Επιτυχίας** (με τις περσινές βάσεις), τις **Ελάχιστες Βάσεις Εισαγωγής** για κάθε Ειδικό Μάθημα

και για κάθε Πανεπιστημιακό Τμήμα

μέσα από την [ιστοσελίδα](#) του ΜΕΘΟΔΙΚΟΥ

ή την Android Εφαρμογή: [mobile app](#)

Ενδεικτικές Απαντήσεις

Α1.

α.

1. Λάθος

«ἔξ ἀρχῆς μὲν τὰ πρόχειρα τῶν ἀτόπων θαυμάσαντες»

2. Λάθος

«Δῆλον οὖν ὡς δι' οὐδεμίαν αὐτὴν ζητοῦμεν χρεῖαν ἐτέραν»

3. Σωστό

«διὰ τὸ φεύγειν τὴν ἄγνοιαν ἐφιλοσόφησαν»

β.

1. Αιτιολογεί το «διὰ το θαυμάζειν» παρουσιάζοντας αναλυτικότερα τον πρώτο λόγο της απορίας και της περιέργειας των ανθρώπων.

2. Αιτιολογεί την προηγηθείσα θέση, για ποιον λόγο δηλαδή ο φιλόμυθος είναι κατά κάποιον τρόπο και φιλόσοφος.

B1.

Ο Αριστοτέλης στο απόσπασμα από το έργο «*Μετά τα φυσικά*» θέλει να αποδείξει ότι μονάχα η φιλοσοφία υπάρχει χάριν του εαυτού της, δεν υφίσταται δηλαδή για λόγους χρηστικούς και εξυπηρέτησης αναγκών. Συγκεκριμένα, μέσω του εμπρόθετου αιτίας (*διὰ τὸ θαυμάζειν*) παρουσιάζει τον λόγο για τον οποίο ο άνθρωπος οδηγήθηκε στην ενασχόληση με τη φιλοσοφία, δηλαδή φιλοσόφησε από περιέργεια και θαυμασμό, προκειμένου να ξεφύγει από την άγνοια που του προκαλούσαν αρχικά τα παράξενα της καθημερινής ζωής (*πρόχειρα τῶν ἀτόπων*) και στη συνέχεια σημαντικότερα ζητήματα (*περὶ τῶν μὲι ζόνων διαπορήσαντες, οἷον περὶ τε τῶν τῆς σελήνης παθημάτων καὶ τῶν περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὰ ἄστρα καὶ περὶ τῆς τοῦ παντὸς γενέ σε ως*). Το ρήμα «θαυμάζω» σημαίνει «μένω έκθαμβος, νιώθω έκπληξη για κάτι» και δεν μπορεί να αποδοθεί πλήρως στα Νέα Ελληνικά, καθώς περιλαμβάνει τόσο την έκπληξη (ευχάριστη ή δυσάρεστη, άρα και την αμηχανία) όσο και την περιέργεια και τον θαυμασμό. Το θαυμάζειν αποτελεί και για τον Πλάτωνα αρχή της φιλοσοφίας: μάλα γάρ φιλοσόφου τοῦτο τὸ πάθος, τὸ θαυμάζειν. οὐ γὰρ ἄλλη ἀρχὴ φιλοσοφίας ἢ αὕτη [: έντονα ο φιλόσοφος βιώνει την έκπληξη και τον θαυμασμό. και δεν είναι άλλη η αρχή της φιλοσοφίας παρά ακριβώς αυτή] (Θεαίτητος 155d). Χάρη στην έμφυτη ανθρώπινη περιέργεια, λοιπόν, οι άνθρωποι ξεκίνησαν να φιλοσοφούν, προκειμένου να βγουν από την άγνοια. Είναι αξιοσημείωτο ότι ο φιλόσοφος εντοπίζει τον θαυμασμό, ένα «πάθος», ένα συναίσθημα, ως αφετηρία της φιλοσοφίας, η οποία είναι μια λογική δραστηριότητα. Μάλιστα, το συναίσθημα αυτό εξακολουθεί να υπάρχει σε κάθε εποχή, κατά την οποία φιλοσοφούν οι άνθρωποι· δεν περιορίζεται, δηλαδή, μόνο στις απαρχές της φιλοσοφικής σκέψης. Έτσι, γίνεται φανερό ότι η φιλοσοφική δραστηριότητα αφορά τον άνθρωπο ως ολότητα (συναισθήματα – λογική) και όχι μόνο διανοητικά.

Στη συνέχεια, ο Αριστοτέλης διατυπώνει τον ισχυρισμό ότι η απορία και ο θαυμασμός υποδηλώνουν τη συνειδητοποίηση εκ μέρους των ανθρώπων της άγνοιάς τους και κατ'επέκταση την επιθυμία τους να την υπερβούν χάριν της ίδιας της γνώσης και όχι κάποιας χρησιμότητας (ὥστ' εἴπερ διὰ τὸ φεύγειν τὴν ἄγνοιαν ἐφιλοσόφησαν, φανερόν ὅτι διὰ τὸ εἰδέναι τὸ ἐπίστασθαι ἐδίωκον καὶ οὐ χρήσεώς τινος ἔνεκεν.). Τα θαυμάσια, τα αξιοπερίεργα κινητοποίησαν την περιέργεια των ανθρώπων, οι οποίοι αρχικά επιχείρησαν να τα ερμηνεύσουν καταφεύγοντας στους μύθους και έπειτα στη φιλοσοφία. Τέλος, ο Αριστοτέλης παραθέτει μία εμπειρική απόδειξη-ιστορική διαπίστωση (*Μαρτυρεῖ δὲ αὐτὸ τὸ συμβεβηκός*). Μόνο όταν οι άνθρωποι ικανοποίησαν όλες τις βασικές βιολογικές ανάγκες τους και την άνεσή τους, μόνο τότε στράφηκαν σε αυτού του είδους την πνευματική αναζήτηση. Άρα το κίνητρό τους δεν ήταν να καλύψουν κάποια άλλη ανάγκη τους, παρά μόνο την ανάγκη να εξηγήσουν τον κόσμο: να ξεφύγουν από την άγνοια, κατακτώντας τη γνώση. Η φιλοσοφική δραστηριότητα υπερβαίνει τις πιεστικές ανάγκες της καθημερινής ζωής, καθώς αναπόφευκτα προϋποθέτει χρόνο ελευθερίας κι άνεση ζωής. Ο Αριστοτέλης συμπεραίνει (*Δῆλον οὖν..*) ότι δεν επιδιώκουμε αυτήν τη γνώση, για να καλύψει με τη σειρά της κάποια ανάγκη, αλλά την επιζητούμε ως τη μόνη ελεύθερη επιστήμη κατά τρόπο αναλογικό (*ὥσπερ...*) με την έννοια του ελεύθερου ανθρώπου.

Παράλληλα, ο Αριστοτέλης στο απόσπασμα του έργου του «*Προτρεπτικός πρὸς Θεμίσιωνα*» καταλήγει στο συμπέρασμα δεοντολογικής διατύπωσης, ότι ο άνθρωπος πρέπει να φιλοσοφεί, αν θέλει να επιλέγει σωστά τα μέσα και να κατευθύνει σωστά τα όργανα που έχει στη διάθεσή του, όπως το σώμα του. Η φιλοσοφία, δηλαδή η ολοκληρωμένη και τεκμηριωμένη γνώση (*ἐπιστήμη*), η θεωρητική γνώση των πρώτων αρχών και αιτιών, είναι το μέσο-γνώση, για να διασφαλιστεί ο απώτερος στόχος του ανθρώπου, η ευδαιμονία, ο σκοπός (*τέλος*) της ζωής του. Ο σκοπός αυτός είναι διττός, να θέλουμε να γίνουμε καλοί πολίτες και να ζήσουμε τη ζωή μας ωφέλιμα («*ὀρθῶς πολιτεύεσθαι καὶ τὸν ἑαυτῶν βίον διάξειν ὠφελίμως*). Από τη μία, ο άνθρωπος γίνεται αντιληπτός από τον Αριστοτέλη ως πολίτης και θεωρεί πως στόχος του είναι να

ΜΕΘΟΔΙΚΟ

διαμορφωθεί ως χρήσιμο μέλος ενός πολιτειακού συνόλου, το οποίο θα ενταχθεί με ορθό τρόπο στη δημόσια ζωή της πόλης του και θα διαμορφώσει ιδανικές σχέσεις με την κοινωνία μέσα στην οποία ζει. Άλλωστε, ο Αριστοτέλης στο χωρίο «*ὀρθῶς πολιτεύεσθαι*» χρησιμοποιεί τον ρηματικό τύπο (απαρέμφατο του ρήματος πολιτεύομαι), με τον οποίο δηλώνεται η σχέση του ελεύθερου πολίτη με την κοινωνία στην οποία ζει, τον τρόπο με τον οποίο αυτός εντάσσεται στη δημόσια ζωή και όχι το ουσιαστικό «*πολιτεία*» που δηλώνει τον τρόπο ζωής μέσα στην πόλη. Θέλει, οπότε, να αναδείξει πως η ενασχόληση με τη φιλοσοφία κάνει τον άνθρωπο ικανό να κατευθύνει τις δραστηριότητές του με τον σωστό τρόπο και ενεργώντας με αυτόν τον τρόπο, το όφελος που θα αποκομίσει στη δημόσια ζωή, είναι να ενεργεί ως πολίτης, όχι απλά να ζει ως πολίτης.

Από την άλλη, η ενασχόληση του ανθρώπου με τη φιλοσοφία τον βοηθά να διάγει τον βίο του με ωφέλιμο τρόπο («*τὸν ἑαυτῶν βίον διάξειν ὠφελίμως*»). Με τον όρο «*βίον*» ο Σταγειρίτης φιλόσοφος δεν εννοεί τη ζωή. Η λέξη δεν είναι πάντα απολύτως ταυτόσημη με τη λέξη ζωή. Συχνά με τον βίον δίνεται έμφαση στον τρόπο της ζωής, στην κατάσταση της ζωής, στο πώς βιώνει ο άνθρωπος τη ζωή. Έτσι, ενώ η ζωή αποτελεί για τον άνθρωπο ένα υπαρκτικό δεδομένο, ο βίος του υπόκειται σε διερώτηση, διαμόρφωση και επιλογή. Η ζωή είναι μία, αλλά οι επιλέξιμοι βίοι πολλοί. Κατά προέκταση, ο ανθρώπινος βίος, ατομικός και συλλογικός, γίνεται αντικείμενο φιλοσοφικής μελέτης. Και η φιλοσοφία ορίζεται ως τέχνη του βίου. Έτσι, λοιπόν, διαφαίνεται πως, ενώ η φιλοσοφία δεν έχει καμία άμεση χρηστικότητα, στην πραγματικότητα είναι απολύτως ωφέλιμη για τον άνθρωπο, αφού αφορά σε κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα και σε κάθε έκφραση της ζωής του ανθρώπου (δημόσια και ιδιωτική). Γι'αυτό, λοιπόν, οι άνθρωποι πρέπει να ασχολούνται με τη φιλοσοφία («*Φιλοσοφητέον*»).

Συμπερασματικά, στο απόσπασμα από τον «Προτρεπτικό» ο Αριστοτέλης αναδεικνύει την ωφελιμότητα της φιλοσοφικής δραστηριότητας στην καθημερινότητα του πολίτη και παρουσιάζει το μέσο για την ανθρώπινη τελείωση. Στο απόσπασμα από τα «Μετά τὰ Φυσικά» ο φιλόσοφος αναδεικνύει ότι η φιλοσοφία είναι ανώτερη από όλες τις τέχνες και τις επιστήμες, καθώς είναι ελεύθερη πνευματική αναζήτηση που στρέφεται στην έρευνα του θεού, της φύσης και του ανθρώπου, χωρίς να επιδιώκει πρακτικούς σκοπούς. Έτσι, δεν συναντάται ανακολουθία και αντίφαση μεταξύ των αποσπασμάτων, γιατί στο δεύτερο απόσπασμα δεν αναιρείται ο θεωρητικός χαρακτήρας της φιλοσοφίας, ούτε αποδεικνύεται ότι υπηρετεί πρακτικούς σκοπούς, αλλά πως πρέπει να ασχολούμαστε με τη φιλοσοφία. Χρειαζόμαστε, δηλαδή, αυτό το πεδίο ασφαλούς και έγκυρης γνώσης, αφενός γιατί μπορεί να συμβάλει αποφασιστικά στον έλεγχο του ανθρώπινου σώματος και να θέσει κατευθυντήριες γραμμές προς όφελος του ανθρώπου, αφετέρου μπορεί να κατευθύνει το πνεύμα και τις επιμέρους γνώσεις προς τη σωστή πρακτική αξιοποίησή τους.

B2.

ανιστόρητος → **ειδέναι**

κοιτίδα → **σύνκειται**

εισιτήριο → **προϊόντες**

οντολογία → **οὔσαν**

ξέφρενος → **φρόνησις**

B3.

1. → α , 2 → α , 3 → β , 4. → β , 5. → β

B4.

Ο Αριστοτέλης στο απόσπασμα από το έργο του «Μετὰ τὰ φυσικά» εκθέτει τους λόγους για τους οποίους ο άνθρωπος φιλοσοφεί και καταλήγει στο συμπέρασμα, ότι ο άνθρωπος επιζητά τη φιλοσοφική ενασχόληση όχι για την κάλυψη κάποιων πρακτικών αναγκών, αλλά επειδή αναζητά διέξοδο από την άγνοια (*διὰ τὸ φεύγειν τὴν ἄνοιαν ἐφιλοσόφησαν*) και επειδή είναι η μόνη ελεύθερη επιστήμη (*Δῆλον οὖν ὡς δι' οὐδεμίαν αὐτὴν ζητοῦμεν χρεῖαν ἑτέραν, ἀλλ' ὥσπερ ἄνθρωπος, φαμέν, ἐλεύθερος ὁ αὐτοῦ ἕνεκα καὶ μὴ ἄλλου ὄν, οὕτω καὶ αὐτὴν ὡς μόνην οὖσαν ἐλευθέραν τῶν ἐπιστημῶν· μόνη γὰρ αὕτη αὐτῆς ἕνεκὲν ἐστίν*). Η επιστήμη ορίζεται ως ακριβῆς γνώση. Αντίστοιχα, το ρήμα ἐπίσταμαι σημαίνει «γνωρίζω καλά», «γνωρίζω με βεβαιότητα». Κατὰ τον Αριστοτέλη, η επιστήμη συνδέεται άμεσα με τη λογική λειτουργία του ανθρώπου: ἐπιστήμη δ' ἅπασα μετὰ λόγου ἐστὶ (Ἀναλυτικά Ὑστερα, 100b10). Η επιστήμη υπερβαίνει την απλή εμπειρική μάθηση αλλά και τη γνώση μιας τέχνης. Αποτελεῖ σύνολο τεκμηριωμένων γνώσεων σε συγκεκριμένο και διακριτό τομέα του επιστητοῦ. Ο Αριστοτέλης διακρίνει τρεις τομείς επιστημονικής γνώσης. Οι ποιητικές επιστήμες (κατώτερο επίπεδο γνώσεων) στοχεύουν στην παραγωγή αντικειμένων ή δράσεων και είναι οι διάφορες τέχνες, όπως η ιατρική και η ρητορική. Οι πρακτικές επιστήμες έχουν αντικείμενο την ανθρώπινη συμπεριφορά και περιλαμβάνουν την ηθική και την πολιτική θεωρία. Οι θεωρητικές επιστήμες αποτελούν το υψηλότερο επίπεδο γνώσης, είναι τα μαθηματικά, η φυσική και η πρώτη φιλοσοφία και δεν υπηρετούν κάποια συγκεκριμένη πρακτική χρησιμότητα· η γνώση αποτελεί αυτοσκοπό αυτών των επιστημών.

Η φιλοσοφία χαρακτηρίζεται ως θεωρητική επιστήμη και στοχεύει αποκλειστικά στην κατάκτηση της γνώσης, καθώς δεν καλύπτει κάποια συγκεκριμένη χρηστική ανάγκη της ζωής του ανθρώπου (*διὰ τὸ εἰδέναι τὸ ἐπίστασθαι ἐδίωκον καὶ οὐ χρήσεώς τινος ἕνεκεν*). Δεν έχει, δηλαδή, χρησιμοθηρικό χαρακτήρα, αλλά υπάρχει μόνο για τον εαυτό της. Υπερβαίνει τα στενά όρια της επιστήμης και βρίσκεται σε ανώτερο επίπεδο από αυτήν. Άλλωστε, ο Σταγειρίτης την αποκαλεί «ἐλευθέραν», καθώς δεν επιτελεῖ κάποιο συγκεκριμένο στόχο, αλλά είναι αυτεξούσια, αυθύπαρκτη και δεν περιχαράκωνεται σε έναν συγκεκριμένο τομέα του επιστητοῦ. Η πρώτη φιλοσοφία δεν μελετά κάποια συγκεκριμένη πλευρά της πραγματικότητας, αλλά είναι η θεωρητική γνώση *των πρώτων αρχών και αιτιών* της πραγματικότητας. Επομένως, η διαφορά της από τις άλλες επιστήμες έγκειται στο γεγονός πως είναι αυτόνομη, καθώς στοχεύει αποκλειστικά στη γνώση και όχι στην ικανοποίηση κάποιας πρακτικής ανάγκης. Είναι, δηλαδή, η μόνη ελεύθερη επιστήμη.

Στο παράλληλο κείμενο ο Φερνάντο Σαμπατέρ προβαίνει σε μια συγκριτική παρουσίαση της σχέσης φιλοσοφίας – επιστήμης, αναδεικνύοντας τη συνθετική αλλά και διακριτή σχέση τους. Τόσο η φιλοσοφία όσο και η επιστήμη επιδιώκουν την κατανόηση και την εξήγηση της πραγματικότητας, ενώ αναζητούν αλήθειες πέρα από την απλή παρατήρηση (*να μας εξηγήσουν πώς είναι φτιαγμένος ο κόσμος- σημασία που έχει ο κόσμος για μας*) και εξετάζουν, παράλληλα, την ανθρώπινη ύπαρξη, αν και από διαφορετική άποψη. Ωστόσο, ο Σαμπατέρ προβαίνει σε μία αναλυτική διαφοροποίηση των όρων παρατηρώντας έντονα στοιχεία διάκρισης. Η επιστήμη εξετάζει τον κόσμο μέσα από μία «*απρόσωπη οπτική γωνία*», έναν θετικιστικό τρόπο αποκωδικοποίησης του πώς λειτουργεί η πραγματικότητα. Η φιλοσοφία, αντιθέτως, εστιάζει στη σημασία του κόσμου με επίκεντρο τον άνθρωπο (*τον άνθρωπο- πρωταγωνιστή*). Η διαφορά, επίσης, εντοπίζεται στη μεθοδολογία. Η επιστήμη αποσυνθέτει την πραγματικότητα σε θεωρητικά στοιχεία και ερευνά την πραγματικότητα με μέσα τη μαθηματική εκφρασσιμότητα και την πειραματική μέθοδο (*αποσυνθέτει τις εμφανείς ... σε στοιχεία αφηρημένα και απρόσιτα*), ενώ η φιλοσοφία προσδίδει στα επιμέρους ένα ολιστικό πλαίσιο αντίληψής τους (*προσπαθεί να συγκεντρώσει το σύνολο των γνώσεων σ' ένα κοινό θεωρητικό πλαίσιο*). Τέλος, η επιστήμη

ΜΕΘΟΔΙΚΟ

ενδιαφέρεται μόνο για την εξέταση της γνώσης που γίνεται αντιληπτή με τις αισθήσεις και δεν είναι προϊόν μιας διαισθητικής προσέγγισης (εικασίες). Από την άλλη, η φιλοσοφία ερευνά τον σκοπό της γνώσης στο σύνολό της για τον άνθρωπο και πάντα προβαίνει σε αναζήτησή της εκτός της σφαίρας της χρησιμότητας και του δεδομένου (προβληματίζεται για ζητήματα που οι επιστήμονες και φυσικά και ο απλός κόσμος θεωρούν δεδομένα ή προφανή).

Η διακειμενική προσέγγιση των δύο αποσπασμάτων αναδεικνύει τη μεταξύ τους ομοιότητα ως προς τη διαφοροποίηση των εννοιών «φιλοσοφία-επιστήμη». Και οι δύο στοχαστές ταυτίζουν την επιστήμη ως ένα σύνολο τεκμηριωμένων γνώσεων σε συγκεκριμένο και διακριτό τομέα του επιστητού, ενώ την φιλοσοφία ως ένα αυθύπαρκτο, ανεξάρτητο πεδίο με ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα. Βέβαια, χρειάζεται να τονιστεί πως ο Αριστοτέλης εκλαμβάνει τη φιλοσοφία ως «πρώτη επιστήμη» και ιεραρχικά ανώτερη, αλλά και πάλι παραμένει επιστήμη. Ο Φερνάντο Σαμπατέρ ξεχωρίζει τη φιλοσοφία από τις επιστήμες.

Γ1. Νομίζεις, λοιπόν, ότι αυτός που έπλασε αρχικά τους ανθρώπους τους έδωσε προς όφελός τους κάποια εφόδια μέσω των οποίων αντιλαμβάνονται το καθετί ξεχωριστά, δηλαδή τα μάτια ώστε να βλέπουν τα ορατά, και τα αυτιά, ώστε να ακούνε αυτά που μπορούν να ακουστούν; Επίσης, των οσμών ποια θα ήταν η ωφέλεια για μας, αν δεν προστίθετο η μύτη; Ποια αίσθηση του γλυκού και του πικρού και όλων των ευχάριστων μέσω του στόματος θα υπήρχε, αν η γλώσσα δεν κατασκευαζόταν ως κριτής αυτών; Και εκτός των παραπάνω, θεωρείς ότι δεν μοιάζουν με έργα πρόνοιας και τα εξής, το ότι δηλαδή, επειδή τα μάτια είναι ευαίσθητα, τα κλείνει με τα βλέφαρα, τα οποία ανοίγουν, κάθε φορά που πρέπει ο άνθρωπος να τα χρησιμοποιήσει, στη διάρκεια του ύπνου, όμως, πάλι κλείνουν και τα δύο μαζί, και το ότι, για να μην βλάπτουν οι άνεμοι τα μάτια, υπάρχουν εκ φύσεως οι βλεφαρίδες ως κόσκινο;

Γ2.

Ο Σωκράτης για να αποδείξει στον Αριστόδημο την παρουσία της θεϊκής πρόνοιας στην ανθρώπινη ζωή, αναφέρει ότι η πρόνοια του θεού - δημιουργού προς τον άνθρωπο είναι εμφανής στα αισθητήρια όργανα με τα οποία τον εφοδίασε και στη σύνθετη λειτουργία αυτών. Πρωτίστως, του έδωσε μάτια για να βλέπει όσα φαίνονται, αυτιά για να ακούει όσα ακούγονται, μύτη για να μυρίζει και γλώσσα για να αισθάνεται το γλυκό και το πικρό («*ὄφθαλμοὺς - ὄραν τὰ ὀρατά, ὄτα - ἀκούειν τὰ ἀκουστά, ῥίνες, αἴσθησις γλυκῶν καὶ δριμύων - γλῶττα τούτων γνώμων*»).

Στη συνέχεια, εξασφάλισε και μέσα προφύλαξης και καλύτερης λειτουργίας των ματιών και των αυτιών· τα μάτια προστατεύονται τόσο από τα βλέφαρα που λειτουργούν ως πόρτες προστασίας και ανοιγοκλείνουν στον κίνδυνο ή κλείνουν και τα δύο στη διάρκεια του ύπνου, όσο και από τα φρύδια τα οποία συγκρατούν τον ιδρώτα πάνω από τα μάτια· τα αυτιά προστατεύονται γιατί ενώ δέχονται όλες τις φωνές ποτέ δε γεμίζουν. («*βλεφάροις αὐτὴν θυρώσαι, ἃ - ἀναπετάννυται - συγκλείεται, μηδὲ ἄνεμοι βλάπτωσιν- ἠθμὸν βλεφαρίδας, ὀφρύσι - ὑπὲρ τῶν ὀμμάτων, ὡς μηδ' ὁ ἰδρὼς κακουργῆ· τὴν ἀκοὴν δέχεσθαι πάσας φωνάς - ἐμπίμπλασθαι μήποτε*»)

Τέλος, προέβλεψε μπροστινά δόντια, για να κόβουν τις τροφές, και πίσω, τους τραπεζίτες, για να τη μασούν κι όλα αυτά μέσα στη στωματική κοιλότητα, η οποία με θεϊκή σοφία - πρόνοια τοποθετήθηκε κάτω από τα μάτια και τη μύτη, για να μην πηγαίνουν υπολείμματα τροφών σε αυτά και δυσχεραίνεται η λειτουργία τους. («*πρόσθεν ὀδόντας - τέμνειν - γομφίους - λεαίνειν· καὶ στόμα - προσωτάτω ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων*»)

Όλα τα παραπάνω, κατά το Σωκράτη, δεν έγιναν τυχαία, αλλά με σχέδιο, με νου, δηλαδή με πρόνοια, («*προνοητικῶς - τύχης ἢ γνώμης*») αποδεικνύοντας έτσι την αγάπη του θεού - δημιουργού προς το δημιούργημά του.

ΜΕΘΟΔΙΚΟ

Γ3.

α.

ὄτα → τοῖς ὄσι(ν)

ρίνες → ταῖς ρισί(ν)

ὄφελος → τοῖς ὀφέλεσι(ν)

αἰσθησις → ταῖς αἰσθήσεσι(ν)

γνώμων → τοῖς γνώμοσι(ν)

β.

προσθεῖναι: το β' ενικό Προστακτικής στην άλλη φωνή → **προσθοῦ**

ἀκούειν: το απαρέμφατο Μέλλοντα στην ίδια φωνή → **ἀκούσεσθαι**

χρήσθαι: το γ' ενικό Ευκτικής Ενεστώτα → **χρῶτο**

ἀπενεγκεῖν: το β' πληθυντικό Οριστικής Υπερσυντελικού στην ίδια φωνή → **ἀπενηνόχετε**

ἐστίν: το γ' ενικό Οριστικής Μέλλοντα → **ἔσται**

Γ4.

α. προσθεῖναι: ειδικό απαρέμφατο ως αντικείμενο στο (προσωπικό) ρήμα *δοκεῖ*.

Σχηματίζει σχέση ταυτοπροσωπίας με το υποκείμενο του ρήματος: *ὁ ποιῶν*

ἡμῖν: δοτική προσωπική κτητική στο υπαρκτικό ρήμα *ἦν*

ἔργοις: αντικείμενο στο *ἐοικέναι*

βλεφάροις: δοτική του ὄργανου ως επιρρηματικός προσδιορισμός στο *θυρῶσαι*

δέχεσθαι: (το **δέχεσθαι**): έναρθρο απαρέμφατο ως επεξηγήση στο *τόδε* (εννοείται).

Σχηματίζει σχέση ετεροπροσωπίας (Υπ: *τήν ἀκοήν*).

γνώμης: γενική κατηγορηματική ιδιότητας στο *ἐστίν*

β.

Εντοπίζεται ο εξής (απλός, λανθάνων και εξαρτημένος) υποθετικός λόγος:

Υπόθεση: **ὅταν δέη** (*ὅταν* + *υποτακτική*)

Απόδοση: **ἀναπετάννυται** (*οριστική Ενεστώτα*)

Είδος: **Αόριστη επανάληψη σε Παρόν-Μέλλον**

Μετατροπή:

Υπόθεση: **ὅτε δέοι** (*ὅτε* + *ευκτική*)

Απόδοση: **ἀναπεταννύοιτ' ἄν** (*δυννητική Ευκτική*)

Είδος: **Απλή σκέψη του λέγοντος**

Ευχόμαστε καλή δύναμη & επιτυχία!